

Talsu 2.vidusskolas karjeras izglītības programma

Talsi, 2019

Saturs

Karjeras izglītība, tās mērķi un sasniedzamais rezultāts	3
Karjeras izglītības programmas uzdevumi	6
Karjeras izglītības jomas	8
Karjeras informācija	11
Karjeras konsultēšana	12
Karjeras izglītībā izmantojamās metodes un atgriezeniskās saites iegūšana	13
Vērtēšanas metodes	17
Sadarbībā ar vecākiem.....	18
Absolventu turpmāko gaitu monitorings un iesaistīšana karjeras izglītībā	19
Iesakāmās audzināšanas stundu tēmas	20
Karjeras vadības prasmes mācību priekšmetos 7.-9.klasē.....	26
Izmantotā literatūra un avoti.....	32

Karjeras izglītība, tās mērķi un sasniedzamais rezultāts

Karjeras izglītība ir izglītības procesā integrēti pasākumi, lai nodrošinātu izglītojamo karjeras vadības prasmju apguvi un attīstīšanu, kas ietver savu interešu, spēju un iespēju apzināšanos tālākās izglītības un profesionālās karjeras virziena izvēlei (Izglītības likums, 2013). Karjeras izglītības centrā ir skolēna pašizziņa, lai skolēns, pazīstot sevi, spētu patstāvīgi pieņemt lēmumus karjeras izvēlē, spētu plānot savu karjeru un realizēt karjeras plānus, pats organizējot un vadot savu darbību. Latvijas Republikas Izglītības likumā karjera definēta kā izglītības, darba un privātās dzīves mijiedarbība cilvēka mūža laikā. Karjeras izglītības saturs tiek realizēts klases un mācību priekšmetu stundās, ārpusstundu pasākumos, interešu izglītības nodarbībās un darbā ar vecākiem.

Karjeras izglītību jāsaista ar jebkura mācību priekšmeta satura apguvi, skolēniem izzinot, kurās profesijās ir nepieciešamas mācību priekšmetā apgūstamās zināšanas, prasmes, iemaņas, attieksmes un skolēna individuālie dotumi un talanti. Lai integrētu karjeras izglītību skolas izglītības programmas saturā, svarīgi ir to nenošķirt kā atsevišķu izglītības veidu, bet starpdisciplinārās pieejas veidā iekļaut mācību priekšmetu tematisko jomu saturā, lai skolēna karjeras vadības prasmju veidošanās būtu iespējama katrā mācību priekšmeta stundā.

Karjeras attīstības atbalsta **mērķis** sistēmiskas karjeras izglītības apguves ietvaros ir sekmēt skolēna karjeras vadības prasmju attīstīšanu un atklāt to profesionālās darbības jomu, kas ir vispiemērotākā skolēna personībai, tā padarot skolēna karjeras izvēli izsvērtāku, pamatotāku un vieglāku; lai skolēna karjeras vadības prasmju veidošanās rezultātā tiktu īstenots mērķtiecīgs skolēna kā personības veidošanās process, kas orientēts uz to, lai skolēns, pazīstot sevi, spētu pašvadīt savu darbību, patstāvīgi pieņemt lēmumus karjeras veidošanas jautājumos, plānot savu karjeru un spētu šo plānu arī realizēt.

Karjeras vadība ir cilvēka pašvadīta darbība sava dzīves plāna veidošanas un īstenošanas procesā, kas ietver nepārtrauktu savas karjeras attīstības uzraudzīšanu, novērtēšanu, koriģēšanu un vadīšanu sev vēlamā virzienā, ko var definēt kā karjeras pašvadību (Lemešonoka, 2017). Svarīgākā karjeras vadības prasme ir lēmumu pieņemšanas prasme. Karjeras vadības prasmes nav saistītas ar darbībām tikai vienā profesijā, tās ir universālas un pārnesamas (transfērās prasmes), jo ir noderīgas dažādās profesionālās jomās.

Transfērās prasmes, kuras skolēns veido mācīšanās procesā, ir pašapziņa (spēja skaidri identificēt prasmes, vērtības, intereses; spēja identificēt jomas savai personīgai, akadēmiskai un profesionālai attīstībai u.c.), iespēju pētīšana un radīšana (identificēt un radīt iespējas, prasmes identificēt nepieciešamos resursus, atbalstu un palīdzību), rīcības plānošana (prasmes noskaidrot konkrēto situāciju un to, kuru persona vēlas sasniegt, ieviest izveidoto plānu, spēja novērtēt progresu), atbildība un lēmuma pieņemšana (izpratne par personīgām prioritātēm un sabalansētība starp darbu un pārējo dzīvi, iespēju atbildība personas prasmēm, zināšanām un interesēm, spēja pieņemt kvalitatīvu lēmumu par pieejamām iespējām), spēja tikt galā ar nenoteiktību (spēja saskaņot savus mērķus ar mainīgiem apstākļiem, orientēšanās uz mūžizglītību, izpratne par mācīšanās metodēm un stiliem, spēja mācīties no citu kļūdām) (Hawkins, 2005). 21. gadsimta darba tirgus tendencēm raksturīga iepriekšējo profesiju izzušana un jaunu profesiju rašanās.

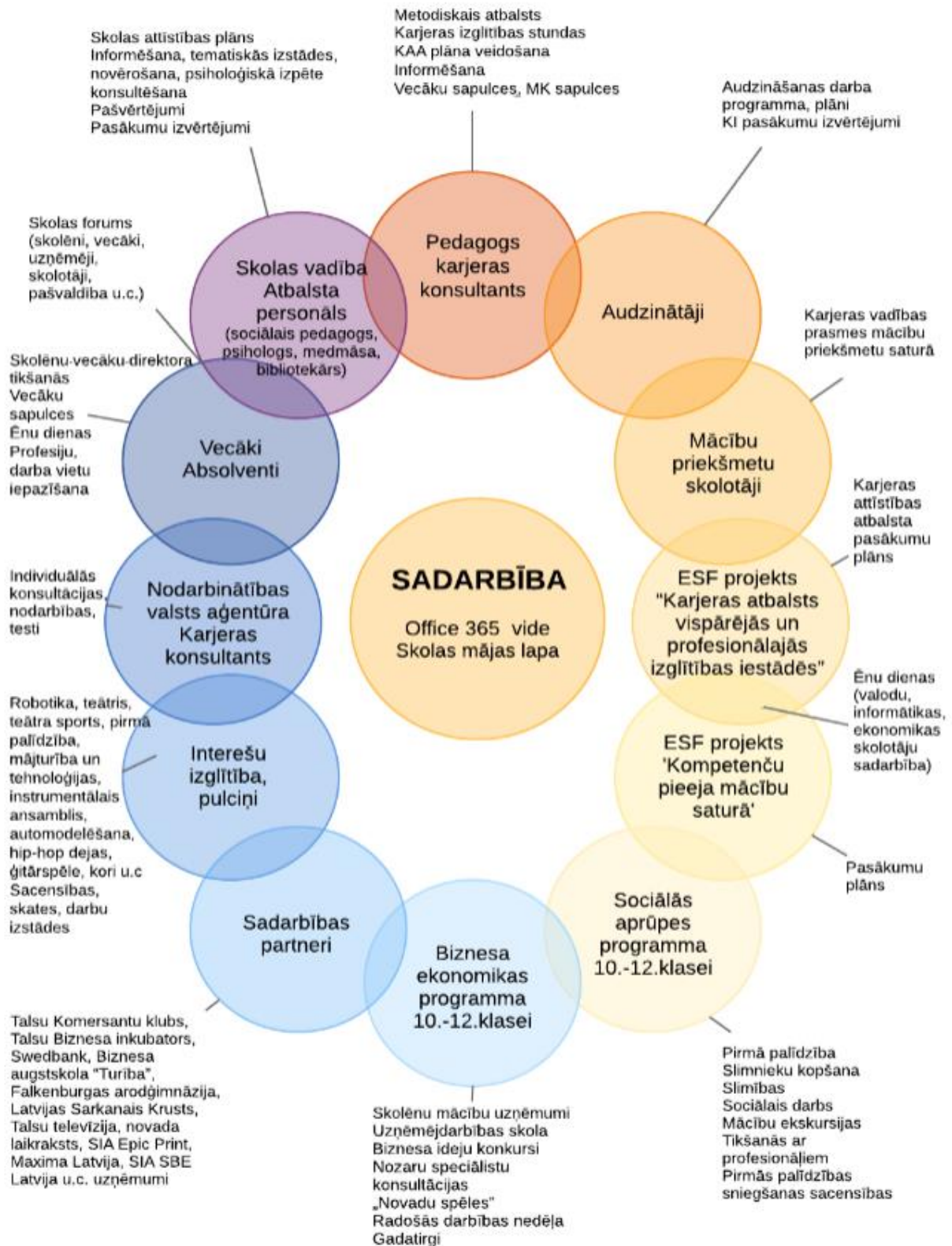
Skolēniem sasniedzamais rezultāts karjeras izglītībā – izveidotas karjeras vadības prasmes – ir sasniedzams, iesaistot sadarbībā visus skolas pedagoģiskā personāla pārstāvjus (klases audzinātāju, mācību priekšmetu skolotājus, pedagogu karjeras konsultantu, bibliotekāru, atbalsta personālu, interešu izglītības skolotājus, medmāsu) un sadarbības partnerus (absolventus, vecākus, sociālos partnerus, uzņēmējus, darba devējus, augstskolu pārstāvjus, nevalstisko organizāciju, biedrību, nozaru asociāciju pārstāvjus) (skat. 1.att. M.Tīsas izveidoto sadarbības pārskatu karjeras izglītības īstenošanā Talsu 2.vidusskolā). Rezultāta sasniegšana balstās uz skolēna personības iekšējās un ārējās struktūras savstarpējo saistību, kur ārējā struktūrā ietilpst iegūtās zināšanas, pieejamā informācija, personīgā izpratne par to, kas skolēnam patīk, interesē, ir vērtīgs un piemērots, bet iekšējā struktūrā ietilpst prasme visu šo ārējo struktūru organizēt un pašvadīt sev vēlamajā virzienā.

Skolas līmenī karjeras atbalsts ietver sadarbību starp skolēnu un pedagoģisko personālu, kas palīdz izpētīt karjeras iespējas, ņemot vērā skolēna vecumu, personības briedumu un dzīves un izglītības posmu; palīdz saskatīt ar profesiju, tālākizglītību un svarīgiem dzīves jautājumiem saistītu lēmumu pieņemšanas iespējas; palīdz izstrādāt plānu saskaņā ar pieņemtajiem lēmumiem; bagātināt pašpieredzi; veidot objektīvu paštēlu; skolēnam personīgi nozīmīgas mācīšanās procesā sekmē mācīšanās motivācijas paaugstināšanos.

1.tabula

Karjeras vadības prasmes (Lemešonoka, 2017)

Pašizziņas prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes
Prasme izzināt un izvērtēt savas personības iezīmes, dotumus, intereses, spējas un vērtības	Prasme apzināties noteiktu profesiju izpildei nepieciešamās kompetences;	Prasme pieņemt lēmumus un īstenot tos darbībā
Prasme pašvērtēt savu darbību	prasme pētīt profesiju pasauli un tās sniegtās karjeras iespējas	Prasme izveidot iespējamo rīcības plānu
Prasme paaugstināt savas kompetences karjeras attīstīšanas aspektā	Prasme izmantot daudzveidīgus informatīvos resursus;	Prasme pašvadīt savu darbību
Izpratne par personīgām prioritātēm	Prasme mācīties no pašpieredzes un citu pieredzes	Prasme radīt karjeras iespējas
Prasme novērtēt savu progresu	Prasme izmantot daudzveidīgus IKT resursus	Prasme pielāgoties personīgās, sabiedrības dzīves, ekonomikas un darba tirgus pārmaiņām
Mūžilgas mācīšanās prasme	Mūžilgas mācīšanās prasme	Mūžilgas mācīšanās prasme

1.attēls. Karjeras izglītības programmas īstenošana Talsu 2.vidusskolā (Tisa, 2018)

Karjeras izglītības programmas uzdevumi

Karjeras izglītības programmas uzdevumi ir:

1. Veidot katrā skolēnā interesi par karjeru, iepazīstinot ar darba pasaules un ar to saistīto izglītību daudzveidību.
2. Nodrošināt katram skolēnam iespēju informācijas tehnoloģiju un citu informācijas avotu izmantošanas pamatiemaņas.
3. Izkopt sadarbības, saskarsmes, prezentācijas prasmes, cieņu pret daudzveidību.
4. Sniegt skolēniem informāciju par pašnovērtēšanas metožu apguves iespējām.
5. Palīdzēt izmantot zināšanas par sevi, lai izprastu savas spējas, intereses, prasmes un talantus, kas sekmē ar karjeras izvēlēm saistītu lēmumu pieņemšanu.
6. Veidot skolēnos izpratni par karjeras saistību ar sasniegumiem izglītībā un mūžizglītību.
7. Palīdzēt sistematizēt skolēnu sasniegumus, apzinātās prasmes.

Uzdevumi karjeras izglītības programmas realizēšanā: sekmēt skolēnu darba iemaņas; sekmēt skolēnu attieksmes pret darbu veidošanos; veicināt skolēnu pārliecību par savām spējām, lai gūtu sasniegumus; veicināt skolēnu pārliecību par nākotnes perspektīvām; veicināt skolēnu prasmi kontrolēt savu dzīvi (Super, Savickas, 1996).

2.tabula

Karjeras izglītībā sasniedzamais karjeras vadības prasmju līmenis pa klašu grupām

Kla- se	Pašizziņas prasmes	Karjeras iespēju izpētes prasmes	Karjeras lēmuma pieņemšanas un īstenošanas prasmes
3.kl.	Izmanto zināšanas par sevi un ģimeni, lai izprastu savas spējas, dotumus, stiprās puses, intereses, prasmes. Domā par nākotni, iepazīstot dažādas profesijas. Apzinās savu galveno pienākumu mācīties, spēj mācīties patstāvīgi.	Apzinās jēdziena “karjera” būtību, saistot to ar nākotnes nodomiem. Ir priekšstats par ikdienas darbu un interešu, vaļasprieku saistību ar profesijām. Izprot profesiju daudzveidību. Zina vecāku, ģimenes locekļu, apkārtējo profesijas, izprot to nozīmību.	Pilnveido zināšanas, prasmes mācību darbā, interešu izglītībā, ārpusskolas aktivitātēs. Prot plānot un ievērot dienas režīmu.
6.kl.	Apzinās savas stiprās un vājās puses, iespējas tās attīstīt. Prot noteikt svarīgākos faktoros, kas ietekmē viņa attieksmi pret mācībām, darbu, vērtībām, rīcību, izturēšanos. Izzina un izmanto lietderīgu atbilstošu brīvā laika pavadīšanu. Apzinās zināšanu nozīmi nākotnē, spēj sevi motivēt mācībām. Izkopj valodu, izprot publiskas uzstāšanās būtību, apguvis prezentēšanas prasmes.	Izprot terminu “karjera”, saista to ar saviem profesionālajiem nākotnes nodomiem. Izprot profesiju daudzveidību, darba tirgus mainību. Izprot profesiju veidus un darba specifiku (fizisks-garīgs darbs, darbs teplās – ārā utml.). Izprot profesiju lomu sabiedrībā, veido priekšstatu par savu iespējamo nākotnes profesiju. Domā par nākotnes iecerēm un savām iespējām.	Prot plānot dienas režīmu, ievērojot savas un citu intereses un iespējas. Prot noteikt savas attīstības vajadzības. Izprot, kā citi cilvēki pieņem lēmumus, saprot, kas var ietekmēt lēmuma pieņemšanu. Prot pieņemt un īstenot personīgus lēmumus. Mācās dokumentēt savus sasniegumus.

9.kl.	<p>Izmanto zināšanas par sevi, pieredzi un sasniegumus, lai noteiktu mērķus un pieņemtu lēmumus, pēta savas personīgās un sabiedrības vērtības. Salīdzina personīgos sasniegumus ar tiem, kas nepieciešami konkrētai tālākai karjerai. Novērtē sava gribasspēka, neatlaidības un personīgā ieguldījuma nozīmi mērķu sasniegšanā. Novērtē savus sasniegumus. Saprot, ka skolā, ārpuskolas aktivitātēs, ikdienā var attīstīt savas intereses, spējas, dotības. Apzinās brīvprātīgā darba nozīmi pašattīstībā.</p>	<p>Izskaidro terminu “karjera” savas izglītības un profesijas izvēles kontekstā. Izprot Latvijs izglītības sistēmu un savas izglītības iespējas pēc pamatizglītības ieguves. Spēj aprakstīt, kas ir darba tirgus. Atrod atbilstošus informācijas avotus, analizē, izmanto informāciju par karjeras iespējām. Izprot saistību starp izglītību, profesiju un nodarbinātību. Apzinās izglītību kā vērtību; ir motivēts turpināt izglītību.</p>	<p>Apzinās karjeras nozīmi, saprot karjeras plānošanas pamatnosacījumus. Prot apkopot un analizēt informāciju par profesijām, izzina izglītības iespējas. Ir apzinājis sev saistošās profesijas. Apzinās informācijas ieguves iespējas. Zina alternatīvas karjeras lēmumu īstenošanai. Veido savu karjeras plānu. Prot pieņemt ar karjeras izvēli saistītus lēmumus. Izveido portfolio.</p>
12.kl.	<p>Izmanto zināšanas par sevi, lai noteiktu mērķus un pieņemtu lēmumus. Izprot, ka izaugsme un pārmaiņas ir karjeras sastāvdaļa. Analizē savu pieredzi, intereses, dotumus, spējas, vērtības, mērķus, īpašības, dinamiku.</p>	<p>Skaidro terminu “karjera” plašākajā nozīmē, saistot ar mūžizglītību un konkurētspējas un mainīga darba tirgus apstākļiem. Izprot sabiedrības izmaiņu ietekmi uz karjeras un darba tirgus tendencēm. Apzinās profesiju mainību. Pēta, izvērtē darba tirguizglītības iespēju attīstību. Izprot Latvijas izglītības sistēmu, savas iespējas, nosacījumus studijām ārzemēs. Zina, kur meklēt informāciju par stipendijām, kredītiem u.c. gan Latvijā, gan ārzemēs. Iepazinis dažādās darba vietas, darba devēju prasības, pienākumus. Pārzina darba meklēšanas procesu. Izprot profesionālās ētikas principus.</p>	<p>Izprot karjeras saistību ar sasniegumiem izglītībā. Apzinās faktorus, kas jāņem vērā karjeras lēmuma pieņemšanā. Pieņem mērķtiecīgus, patstāvīgus lēmumus, atbilstoši interesēm, vajadzībām. Apzinās alternatīvas. Ir izvērtēta piemērotība profesijai, apkopota informācija izv[e]lētajai profesijai. Apgūtas plānošanas prasmes, spēj uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu. Izzinātas izglītības/darba iespējas, iegūta informācija par profesiju. Veido savu karjeras plānu, ir gatavs to īstenot.</p>

Karjeras izglītības jomas

Karjeras izglītība ietver trīs pamatjomas – sevis izzināšana/pašizpēte, iespēju apzināšanās/karjeras iespēju izpēte un karjeras lēmumu pieņemšana un īstenošana:

1. Pašizziņa ietver:

a. izpratnes veidošanu par sevi, apkopojot un analizējot pašizziņā iegūto informāciju: skolēni identificē savas personīgās īpašības (fiziskās, intelektuālās, emocionālās iezīmes, prasmes, intereses un vērtības), izpēta personīgo īpašību un nepieciešamo prasmju samērotību, lai gūtu panākumus dažādās dzīves un darba situācijās, izvērtē stratēģijas un apstākļus, kas ietekmē viņu mācīšanos dažādās dzīves un darba situācijās;

b. kritiskās domāšanas attīstīšanu, izvērtējot savas personības iezīmes, raksturu, vērtības, dotumus un spējas;

c. mērķtiecīgu jaunradi, paaugstinot savas kompetences.

Pamatjoma “Pašizpēte” ietver šādas saturiskās tēmas:

- mana identitāte, paštēls, mana rakstura īpašības;
- manas intereses, vaļasprieks, spējas, brīvais laiks, dienas režīms;
- mana ģimene, tās loma, tradīcijas;
- sevis iepazīšanas un izpētes veidi, to sasaiste ar iecerēto profesiju, pašnovērtēšana;
- karjeras testu izmantošana;
- attieksmes un vērtības;
- prasme sadarboties, risināt konfliktus;
- dzīves vērtību noteikšana;
- mana veselība un nākotnes nodomi
- mācīšanās prasmes, mācību sasniegumi, to saistība ar nākotnes nodomu īstenošanu

2. Karjeras iespēju izpēte ietver:

a. profesiju pasaules un tās izmaiņu pētīšanu;

b. dažādu izglītības un darba iespēju pētīšanu Latvijā un pasaulē;

c. daudzveidīgu informācijas avotu izmantošanu, izvērtējot, atlasot un analizējot personīgajai karjerai noderīgo;

d. digitālās prasmes izmantošanu.

Pamatjoma “Karjeras izpēte” ietver šādas saturiskas tēmas:

- darba nozīme cilvēka dzīvē;
- populāras un sabiedrībā augstu vērtētas profesijas, profesiju daudzveidība, to tipi;
- profesionāļu ēnošana un intervēšana;
- profesiju darba pienākumi, aprīkojums, riski, gandarījums, karjeras izaugsmes iespējas;
- manu vecāku darba dzīve;
- informācijas avoti un izglītības pasaules pētīšana;
- mācību priekšmetu un nākotnes profesijas saistība;
- profesionālā kvalifikācija un tās ieguve;
- darba tirgus un nodarbinātība;
- sociālā vide un nodarbinātība;

- izglītības veidi un līmeņi, dažādas izglītības iestādes;
- uzņemšanas noteikumi mācību iestādēs (akreditētās un neakreditētās programmas).
- Latvijas izglītības sistēma un izglītības un darba iespējas ārzemēs;
- darba likumdošana, darba drošība;
- pašnodarbinātība.

3. Karjeras plānošana lēmumu pieņemšana un īstenošana ietver:

- a. karjeras plāna veidošanu;
- b. lēmumu par karjeru pieņemšanu; izpētīt, kā citi cilvēki pieņem lēmumus, un saprast, kas var ietekmēt lēmuma pieņemšanu, identificēt atbilstošus lēmuma pieņemšanas stilus un stratēģijas, ģenerēt dažādas ar karjeru saistītas izvēles.
- c. karjeras pašvadišanu.

Pamatjoma “Karjeras plānošana un vadība” ietver šādas saturiskas tēmas:

- lēmumu pieņemšanas paņēmieni karjeras plānošanai;
- dažādu faktoru ietekme lēmuma pieņemšanā (ģimene, skola, draugi, sabiedrība u.c.);
- profesijas izvēles principi un izvēles kritēriji;
- dažādu karjeru pozitīvie un negatīvie aspekti;
- darba tirgū pieprasītās profesijas;
- darba tirgus mainība, bezdarba iemesli, dzīves neparedzamība;
- mani nākotnes mērķi un to sasniegšanas plāns (īstermiņa un ilgtermiņa plānošana);
- mācību motivācija un mērķtiecīga mācīšanās;
- komandas darba pieredze, sadarbības nozīme un loma;
- praktisko iemaņu gūšana dažādās profesijās;
- Europass, CV un motivācijas vēstules izstrāde;
- darba intervijas, sevis prezentēšana.

Lēmuma pieņemšanu ietekmē dažādi faktori, kas jāņem vērā: individuālās iezīmes (veselība, vērtības, intereses, prasmes, vecums, zināšanas u.c.), sociālais konteksts (ģimene, vienaudži, sabiedrības grupas, sociāli-ekonomiskais statuss u.c.), vides konteksts (politiskie uzskati, izglītības iestādes, ģeogrāfiskais izvietojums, darba tirgus u.c.), citi faktori (laika perspektīvas, izdevība, izmaiņas laika gaitā u.c.).

Karjeras vadības prasmju attīstīšana dažādos vecumposmos saistīta ar pedagoģiskajā procesā izmantotajām metodikām. Visefektīvākā ir mācīšanās darot, veicinot skolēnu aktīvu iesaisti praktiskā darbošanās procesā, un visrezultatīvākās ir mācību metodes, kas ļauj skolēnam pašam darboties ar mācību materiālu, tādēļ karjeras vadības prasmju veidošanās procesā vēlams izmantot savstarpējo sadarbību veicinošas, interaktīvās metodes, kas ietver praktisku darbību reālā vidē, kur skolēni var lietot roku un kustību funkcijas, izmantojot dažādus priekšmetus, darbarīkus, attēlus, loto, „puzles”, mācību spēles; grupu aktivitātes; projektu metodi; “ēnošanu”; darbošanos e-vidē; strādāšanu ar pašizziņas materiāliem u.tml., kā arī izmantot vizualizācijas metodes: kartēšanu, zīmēšanu, kolāžu veidošanu u.tml.

Karjeras izglītības satura aspekti, kurus var izmantot skolēna karjeras vadības prasmju veidošanā jebkura **mācību priekšmetu satura apguves ietvaros**, ir šādi:

- skolēna pašvērtēšana, analizējot savu darbību un sasniegumus;
- skolēna iespējamo rīcības plānu izveide;

- skolēna dotumu/talantu attīstīšana caur noteiktu mācību priekšmetu satura apguvi;
- profesiju pasaules izzināšana sasaistē ar konkrētajā mācību priekšmetā apgūto;
- izpratnes veidošana par tālākās izglītības apguves iespējām sasaistē ar konkrētajā mācību priekšmetā apgūto;
- lēmumu pieņemšana un īstenošana, izvēloties un izstrādājot noteiktos mācību priekšmetos projektu darbus, zinātniski pētnieciskos darbus, prezentācijas u.tml. sasaistē ar profesiju pasauli;
- skolēna gatavošanās reālajai dzīvei, praktizējot, kā mācību priekšmetā apgūto pielietot darbībā praksēs, projektu darbos, “ēnošanas” ietvaros, brīvā laika nodarbēs u.tml.;
- strādāšana ar daudzveidīgiem informatīvajiem resursiem, tajā skaitā e-resursiem (Lemešonoka, 2015).

Karjeras izglītības svarīga sastāvdaļa ir skolēna vajadzību izzināšana gan izglītības ziņā, gan personīgajā, gan sociālajā ziņā. Skolēna vajadzību izzināšanas rezultātā notiek skolēna personisko sasniegumu, prasmju, vērtību un rakstura īpašību salīdzināšana un samērošana ar tiem faktoriem, kas nepieciešami konkrētā darba nozarē. Karjeras izglītība nav tikai informācijas sniegšana, bet visaptveroša darbība visu mācību priekšmetu satura realizēšanā.

Skolēnu izpēte skolā ir sistemātiska un tiek mērķtiecīgi plānota saskaņā ar skolas audzināšanas darba programmu, karjeras izglītības programmu, kurā paredzama arī skolēnu izpēte karjeras izglītības jomā. Šo izpēti savas kompetences robežās klases stundās var veikt klases audzinātājs, skolas psihologs, karjeras konsultants/pedagogs karjeras konsultants, skolas administrācija.

Karjeras informācija

Karjeras informācijas saturs saistīts ar skolā īstenotajām izglītības programmām. Tā ir informācija par profesionāli tehnisko skolu un augstākās izglītības iestāžu piedāvājumiem, par izglītības iespējām Latvijā un ārvalstīs, dažādiem vecumposmiem atbilstoša darba tirgus informācija. Skolēni tiek informēti par to, kur, kad un kā skolā pieejami karjeras atbalsta pasākumi, karjeras atbalsta iespējas ārpus skolas. Ir informācija par aktuālajām karjeras atbalsta aktivitātēm skolā, pašvaldībā vai valstī. Tiek publicēta informācija reflektantiem par izglītības iestādes piedāvājumu (izglītības programmas, interešu izglītība u.c.).

Karjeras informācija ir pieejama arī skolas bibliotēkā, informatīvajos stendos skolas telpās, karjeras speciālista darba kabinetā u.c.; tiek izplatīta e-vidē: skolēnu personīgajos e-pastos, mācību sociālajā vidē, E-klase.lv. Informāciju skolēniem dažādi speciālisti var nodot mutiski vai izdales materiālu veidā. Skolas informāciju par karjeras atbalsta pieejamību publicē sociālajos tīklos, izmantojot skolas mājas lapu.

Karjeras konsultēšana

Karjeras konsultēšana skolā ir viens no karjeras attīstības atbalsta pakalpojumiem un sasaucas ar skolas audzināšanas un karjeras izglītības programmu. Tās organizācijas pamatformas ir grupu nodarbības un individuālās konsultācijas. Karjeras konsultants ir atbalstītājs, informētājs, izglītotājs un pašizziņas veicinātājs.

Skolēna karjeras konsultēšana balstās uz sadarbības procesu, kas orientēts uz to, lai pedagoģiskais personāls palīdzētu skolēnam izprast viņa vajadzības, palīdzētu izzināt sevi un lai skolēns, apzinoties esošos dzīves sasniegumus, spētu pieņemt lēmumus karjeras izvēlē, uzņemtos atbildību par pieņemtajiem lēmumiem un mācītos pašvadīt karjeru. Karjeras konsultēšanu būtībā ir dialogs starp skolēnu un pieaugušo, kurā noteicošā ir skolēna pašpieredze, kas jāmāk saskaņot ar skolēna paštēlu un profesionāla identitātes izveidošanu (Lemešonoka, 2014).

Individuālā karjeras konsultēšana atbilst kompetencēs balstītas izglītības individualizētai pieejai skolēnam, un ir nozīmīga karjeras atbalsta sniegšanas procesā (Tron, 2012). Karjeras izglītībā konsultēšanas uzsvars ir novirzījies no tradicionālā konsultēšanas atbalsta, kas ir daļa no skolotāja pamatpienākumiem jeb “papildus nodarbības mācību procesā kādu jautājumu noskaidrošanai” (Svešvārdu vārdnīca, 2000, 400), uz karjeras konsultēšanu, kas ir “palīdzības forma, kura centrēta uz personas vajadzībām un karjeras mērķiem” (McLeod, 2013).

Grupu konsultēšana ir klasiska karjeras konsultēšanas metode sadarbībā ar vairākiem dalībniekiem, kur aktīvā līdzdalībā tiek iesaistīti grupas locekļi ar līdzīgu pieredzi un statusu, kā, piemēram, viena vecuma skolēni, skolu beidzēji, vecāki vai skolotāji, ar nolūku risināt teorētiskus un praktiskus jautājumus, kas saistīti ar skolēna karjeras vadības prasmju veidošanos (Lemešonoka, 2017). Grupas konsultēšanā notiek konsultanta un skolēnu grupas aktīva mijiedarbība. Grupas var komplektēt pēc dažādiem principiem: pēc interesēm, pēc vecuma, pēc izglītības līmeņa u. tml. Grupu konsultēšanas priekšrocības: ļauj taupīt laiku. Problēmas: jāprot noturēt grupas uzmanību un interese, jājūt auditorija, jābūt oratora spējām. Grupu konsultēšanu var veikt konsultants pats vai uzaicināt pārstāvjus no darba tirgus. Konsultācijas vēlamais ilgums ir līdz 45 minūtēm. Grupu konsultēšana var būt informējoša, diagnosticējoša, problēmsituāciju risināšana. Vismaz 5 minūtes konsultācijas beigās jāparedz atbildēm uz jautājumiem.

Karjeras izglītībā izmantojamās metodes un atgriezeniskās saites iegūšana

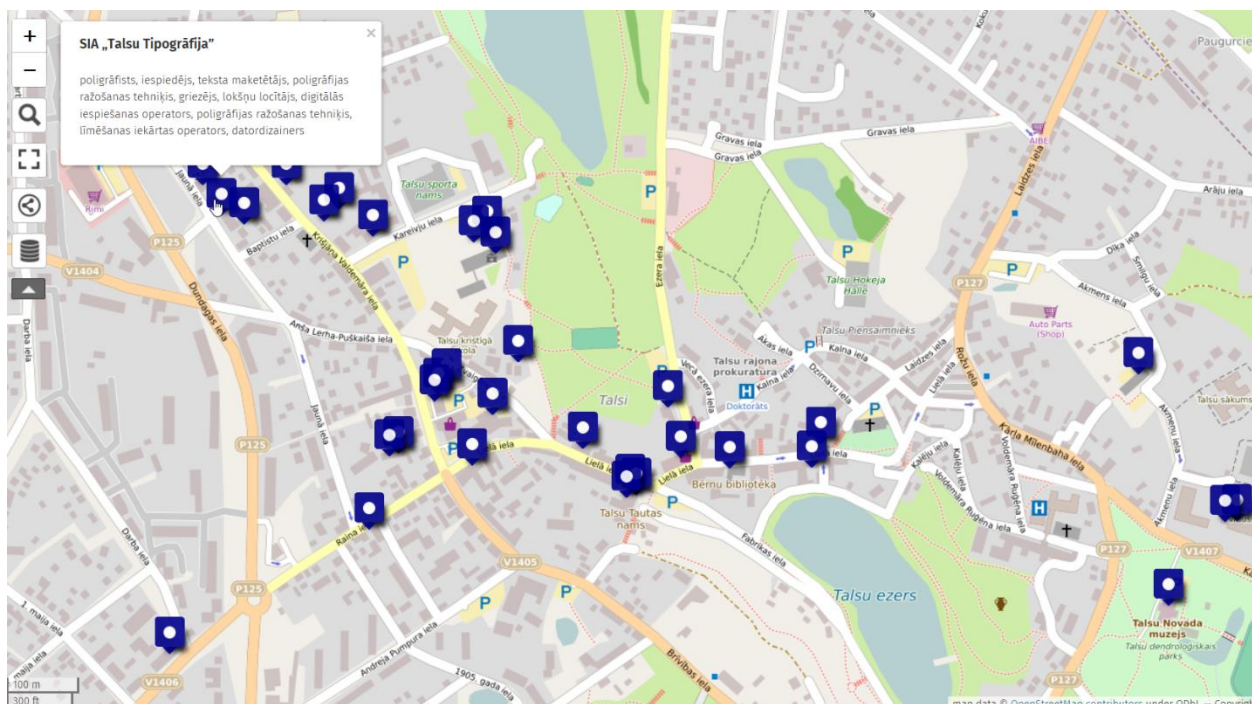
Biežāk izmantojamās metodes karjeras izglītībā ir:

- Anketēšana
- Diskusija
- Darbs ar informācijas avotiem
- Karjeras testu veikšana
- Portfolio
- Mācību ekskursijas
- Ēnošana
- Pāru/grupu darbs
- Individuālais karjeras plans
- Lekcija
- Mērķu plānošanas metodes
- Pašnovērtējums
- Pārrunas
- Pētījums
- Prāta vētra
- Prezentēšana
- Projekts
- Seminārs
- Simulācijas/ Lomu spēle
- Situāciju analīze
- SVID analīze
- Tematiskās tikšanās
- Gadatirgi
- Izglītības izstādes

Talsu 2.vidusskolā skolēniem tiek piedāvāta iespēja veidot skolēnu mācību uzņēmumus. Apgūstot zināšanas sava biznesa uzsākšanā, veicot praktisku produkta ražošanu un piedaloties dažāda līmeņa gadatirgos, skolēni izvērtē savu interesi un spējas sava uzņēmuma veidošanai.

Skolēniem tiek piedāvāta iespēja apgūt veselības aprūpes kursu, kas iepazīstina gan teorētiski, gan praktiski ar dažādām medicīnu un sociālo darbinieku profesijām. Skolēniem ir iespēja apgūt dažādus medicīnas un aprūpes priekšmetus un piedalīties mācību ekskursijās Talsu pilsētas sociālās aprūpes dienestā, sociālās aprūpes centros un ārstniecības iestādēs, tiekoties ar speciālistiem. Skolēni iepazīstas ar medicīnu un sociālā darbinieka profesijām un izvērtē, vai šī profesionālā sfēra viņus interesē.

Piedaloties Ēnu dienās un ēnojot Talsu novada uzņēmējus un iestāžu darbiniekus, kā arī dodoties mācību ekskursijās, skolēni izmanto PKK M.Tīsas izveidoto interaktīvo karti, kas izveidota maģistra darba pētījuma ietvaros, apzinot uzņēmumus un iestādes Talsu novadā, kas ir gatavi sadarboties ar Talsu 2.vidusskolu (skat.2.attēlu).

2.attēls. Interaktīvā karte “Profesiju iepazīšana Talsu novada uzņēmumos un iestādēs” (Tīsa, 2018).

PKK M.Tīsa ir izstrādājusi interaktīvu karti “Profesiju iepazīšana Talsu novada uzņēmumos un iestādēs” interneta vietnē <http://umap.openstreetmap.fr>, kur iespējams apskatīt pētījumā apzinātos skolēniem atvērto uzņēmumus un iestādes un profesiju uzskaitījumu, ar kurām tie iepazīstina.

Dodoties mācību ekskursijās, skolēni var izmantot PKK M.Tīsas izveidoto darba lapu profesijas izpētei.

DARBA LAPA. MĀCĪBU EKSKURSIJA UZŅĒMUMĀ/ IESTĀDĒ

Vārds _____

PIRMS ekskursijas

Sagatavo informāciju par uzņēmumu/iestādi
(nosaukums)

Ar ko nodarbojas uzņēmums/iestāde:

Cik ilgi uzņēmums/iestāde pastāv:

Kādas profesijas strādā uzņēmumā/iestādē:

Kāds ir tavš personiskais mērķis, apmeklējot uzņēmumu/iestādi:

Jautājumi, ko tu vēlies uzdot uzņēmuma/iestādes darbiniekiem:

PĒC ekskursijas			
Aizpildi tabulu, izmantojot iegūto informāciju:			
Profesijas nosaukums			
Aspekti			
Darba pienākumi, to specifika			
Darba apstākļi, vide			
Izmantotie instrumenti, tehnika			
Nepieciešamās īpašības, prasmes			
Kur mācīties, lai apgūto šo profesiju			
Atalgojums			
Karjeras izaugsmes iespējas			
Kuriem mācību priekšmetiem skolā jāpievērš pastiprināta uzmanība			
Vislielākie izaicinājumi darbā			
Kas darbā sagādā gandarījumu			

Atbildi uz jautājumiem:

Cik lielā mērā tu sasniedzi savu personisko mērķi?

Kas būtu palīdzējis labāk sasniegt šo mērķi?

Kādas ir atbildes uz jautājumiem, ko vēlēties uzdot uzņēmuma/iestādes darbiniekiem?

Vai tev personīgi interesē uzņēmumā/iestādē strādājošās profesijas?

Ko tu gribētu uzzināt, iemācīties cita uzņēmuma apmeklēšanas reizē?

Atgriezeniskā saite par īstenotu karjeras attīstības atbalsta pasākumu tiek iegūta

- aptaujas anketas papīra formātā un digitāli;
- pārrunas;
- diskusija fokusgrupā
- nepabeigto teikumu rakstīšana;
- zīmējums;
- individuāla saruna pēc pasākuma.

Vērtēšanas metodes

Pastāv dažādas vērtēšanas metodes, piemēram, pašvērtēšana, izglītojamo savstarpējā vērtēšana, formāli eksāmeni, pārbaudes darbi, pārrunas, simulācija, rakstiska kompetenču demonstrēšana, prasmes apliecinājoši paraugi, projekti un uzdevumi, prasmju demonstrēšana ar dažādu līdzekļu palīdzību, dienasgrāmata un analītiski pieraksti, sasniegumu uzskaitē, kompetenču apraksti, individuālo mācību plānu uzraudzīšana, darbu mape u.c

Lai gan attiecībā uz karjeras izglītības vērtēšanu piemērotākas būtu formatīvās metodes, atsevišķos gadījumos nevar izslēgt summatīvā vērtējuma pielietojumu, jo daudzi skolēni nopietni uztver tikai tos izglītības elementus, kuri tiek vērtēti. Atgriezenisko saiti par audzēkņa karjeras vadības prasmēm var sniegt pedagogs karjeras konsultants, kā arī - savas kompetences ietvaros - citi karjeras attīstības atbalstā iesaistītie izglītības iestādes darbinieki, piemēram, mācību priekšmetu skolotāji un citi speciālisti, piemēram, prakšu vadītāji.

Sadarbībā ar vecākiem

Vecāki tiek uzaicināti uz klases stundām vai projektu nedēļas ietvaros, lai pastāstītu par savu profesiju, par ikdienā veicamo darbu, profesijas apguves iespējām. Vecāki vada stundas atbilstoši savai profesijai, pieskaņojot to kādas mācību stundas tēmai, piemēram, stilists mājturības stundā par krāsām un rakstiem apģērbā u.tml. Skolēniem tiek organizētas ekskursiju uz vecāku darba vietām, kurās iespējams iepazīties ar profesijā veicamiem darba pienākumiem un darba vidi un apstākļiem.

Vecāki tiek aptaujāti par viņu profesiju, darba specifiku, apguves iespējām. Vecāki tiek aptaujāti, lai noskaidrotu viņu viedokli par karjeras izglītību skolā, tās piedāvātajām iespējām un trūkumiem, kā arī par skolēnu nākotnes nodomiem un par to, kāda palīdzība nepieciešama viņu bērniem vai viņiem pašiem karjeras izglītības jomā.

Vecāki tiek informēti par dažādiem karjeras izglītības jautājumiem. Notiek aktīva sazināšanās ar vecākiem e-vidē, sociālajos tīklos, kā arī ar informatīvo materiālu, ziņojumu apmaiņas, sanāksmju starpniecību. Ir tieša un pastarpināta (caur deleģētiem pārstāvjiem) vecāku iesaistīšana izglītības iestādei nozīmīgu lēmumu pieņemšanā; vecāku aicināšana iesaistīties neformālos ārpusstundu pasākumos.

Absolventu turpmāko gaitu monitorings un iesaistīšana karjeras izglītībā

Absolventu turpmāko gaitu monitorings ir kā viens no izglītības iestādes pašvērtējuma ziņojumā iekļaujamiem kritērijiem. Skolā tiek apkopota informācija par skolēnu turpmākajām gaitām (izglītība un nodarbinātība) gan pēc pamatizglītības, gan pēc vidējās izglītības ieguves. Tajās apkopojami dati - par pamatizglītību ieguvušo skaitu, no tiem, cik turpina mācības vispārējās vidējās izglītības iestādē, cik profesionālās izglītības iestādē, cik neturpina mācības un cik strādā; par vispārējo vidējo izglītību ieguvušo skaitu, no tiem, cik turpina mācības augstākās izglītības iestādēs Latvijā vai ārzemēs, cik mācības neturpina, cik strādā.

Pirmreizējā apzināšana parasti notiek katra gada augustā, noskaidrojot: par 9.klašu beidzējiem (vai iegūst vispārējo vidējo vai profesionālo izglītību, vai uzsāk darba gaitas u.c. ziņas); par 12.klašu beidzējiem (vai iegūst profesionālo vai augstāko izglītību Latvijā vai ārvalstīs, vai uzsāk darba gaitas Latvijā vai ārvalstīs, vai dienē Nacionālajos bruņotajos spēkos u.c. ziņas). Būtiski par vispārējās vidējās izglītības iestādes beidzējiem noskaidrot ne tikai to, vai izglītību tālāk iegūst augstākās izglītības iestādēs, bet precizēt par iekļūšanu budžeta grupās, kā arī tālākās izglītības iegūvi profesionālās izglītības iestādēs,ursos u.tml. Absolventu monitoringā apkopojamas ziņas arī par skolēnu izvēli strādāt vai dienēt Nacionālajos bruņotajos spēkos.

Skolā viesojas skolas absolventi, kas mācās augstskolās vai jau ir uzsākuši patstāvīgas darba gaitas, un dalās savā pieredzē ar skolēniem. Tā skolēni uzzina par izglītības iespējām un mācību procesa organizāciju augstākajās mācību iestādēs, tā saistību ar skolas mācību priekšmetiem, absolventu darba pieredzi un karjeras izaugsmi.

Iesakāmās audzināšanas stundu tēmas

7.-9. klase. Mērķis: sagatavot skolēnus apzinātai profesijas izvēlei un izglītības iegūšanai; sniegt skolēniem informāciju par profesijām, kas ir nepieciešamas mūsdienu sabiedrībā; motivēt skolēnus savlaicīgi pieņemt karjeras lēmumus un savu izglītības procesu veidot apzinātu un uz mērķi virzītu.

Pašizziņa:

Tēma	Sasniedzamais rezultāts	Mācību joma	Klases stunda
Savu interešu, spēju un dotību izpēte un attīstīšana. Sava mācīšanās stila noteikšana	Ir izvērtējies, zina savus dotumus, spējas un intereses, samēro savas intereses un spējas, personīgās īpašības un vērtība; zina savu mācīšanās stilu; prot to pielāgot mācību darbībām	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	Mācīšanās stila noteikšana
Pašvērtējums	Stāstījumā atklāj savus dotumus, sasniegumus, intereses un vajadzības; pilnveidojuši abstraktās domāšanas prasmi	Sociālā un pilsoniskā mācību joma Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	Sevis atklāšana
Vērtības, to veidi un nozīme nākotnes dzīves ceļa mērķa izvēlē Izglītība kā vērtība savas nākotnes veidošanā	Skolēni izprot jēdziena “vērtības” būtību. Skolēni izprot jēdziena “karjera” būtību un karjeras izvēles saistību ar cilvēka dzīves vērtībām Zina savas vērtības un sasaistījuši tās ar saviem nākotnes mērķiem. Apzinās izglītību kā vērtību, ir motivēts turpināt izglītību	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	Nozīmīgākās vērtības manā dzīvē

Karjeras iespēju izpētes prasmes

Tēma	Sasniedzamais rezultāts	Mācību joma	Klases stunda
Darba tirgus un tā attīstības tendences. Izglītības vērtība	Prot sasaistīt konkrētas profesijas ar mācību priekšmetā apgūstamo Paaugstināta motivācija mācīties. Izprot saistību starp izglītību, profesiju un nodarbinātību	Valodu, sociālā un pilsoniskā, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomas	
Profesiju daudzveidība, prestižs. Profesiju pienākumi, darba devēju prasības	Prot saskatīt profesiju daudzveidību vienas nozares ietvaros. Ir iegūtas zināšanas par vietējo darba tirgu Prot savākt, apkopot un analizēt atbilstošu informāciju par profesijām, izzina savas turpmākās izglītības iespējas.	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma Tehnoloģiju mācību joma	Profesiju pasaules pētīšana
Vietējo ekonomiku ietekmējošās tendences. Profesiju daudzveidīgā pasaule	Skolēni apguvuši pētnieciskās darbības pieredzi. Zina par sava novada darba vietām un to specifiku. Ir iegūtas zināšanas par vietējo darba tirgu.	Ar konkrētā darba izpildi saistīti mācību priekšmeti Tēma Darba iespējas manā novadā/pilsētā	Darba iespējas manā novadā/pilsētā
Profesiju daudzveidība, to darba saturs	Izprot profesiju daudzveidību, iepazīstot to saturu: veicamās darbības, izmantojamo aprīkojumu,	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	Profesijas un to saturs

	instrumentus, strādājošo nepieciešamās īpašības un prasmes. Prot raksturot darba vidi un apstākļus. Izmanto informāciju par profesijām, izzinot savas turpmākās izglītības iespējas. Prot klasificēt profesijas pēc profesionālo interešu jomām un pēc to veicamajiem darbību veidiem Ir apzinājuši sev saistošās profesijas.		
--	---	--	--

Karjeras lēmumu pieņemšanas un īstenošanas prasmes

Tēma	Sasniedzamais rezultāts	Mācību joma	Klases stunda
Brīvais laiks un tā izmantošana. Savu interešu, spēju un dotību attīstīšana	Skolēni izprot hobiju un vaļasprieku saistību ar karjeras iespējām dažādās profesijās. Saprot, kā skolā, ārpusskolas aktivitātēs un ikdienā var attīstīt savas intereses, spējas un dotības Apzinās interešu izglītības un brīvprātīgo darba nozīmi savas pašattīstības veicināšanā	Hobijam atbilstošu mācību priekšmetu stundās	Kā hobiju var pārvērst interesantā darbā
Izglītības iespējas Latvijā Izglītības vērtība	Prot atrast informāciju par tālākās izglītības iespējām; paaugstinājuši digitālo prasmi. Izprot Latvijas izglītības sistēmu un savas tālākās izglītības iespējas. Apzinās izglītību kā vērtību, tiek veicināta motivācija turpināt izglītību.	Tehnoloģiju mācību joma	Tālākās izglītības iespējas Latvijā
Karjeras izvēles plānošana. Individuālā karjeras plāna izveide	Paaugstinājuši digitālo un kritiskās domāšanas prasmi; apgūtas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošanu. Prot analizēt panākumus un izvērtēt savu izaugsmi.	Tehnoloģiju mācību joma	Skolēna un viņa vecāku tikšanās ar skolas direktoru, pārrunājot tālākos karjeras plānus (9.kl.)
Dienas režīms. Vajadzības, vēlmes un spējas Mani plāni šim gadam	Skolēni laika plānošanas un pašorganizācijas nozīmi karjeras vadībā. Novērtē sava gribasspēka, neatlaidības un personīgā ieguldījuma nozīmīgumu dzīves mērķu sasniegšanā.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma Tehnoloģiju mācību joma	Mērķtiecīga un sabalansēta laika plānošana
Savu interešu, spēju apzināšanās un sasaiste ar individuālajiem karjeras plāniem	Ir izvērtējis, pārzina savus dotumus, spējas un intereses, Skolēni prot izklāstīt savus sapņus par karjeras iespējām. Novērtē savu sasniegumu rezultātus	Valodu mācību joma Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	Mans neparastais CV
Profesionālās karjeras izvēles nosacījumi	Izprot karjeras jēdzienu; zina galvenos profesionālās karjeras izvēles nosacījumi		Profesionālās karjeras izvēles nosacījumi

10.-12. klase. Mērķis: motivēt izglītojamos sevis izzināšanai un personīgās darbības izvērtēšanai, savlaicīgai un mērķtiecīgai karjeras lēmuma pieņemšanai. Informēt par izglītības un darba iespējām Latvijā un ārzemēs; sniegt priekšstatu par nepieciešamajām komunikācijas un citām transfērajām prasmēm; apgūt CV un motivācijas vēstules veidošanu.

Pašizziņas prasmes

Tēma	Sasniedzamais rezultāts	Mācību joma	Klases stunda
Savu interešu, spēju un dotību attīstīšana	Skolēni zina savu mācīšanās stilu. Skolēni prot pielāgot savu mācīšanās stilu mācību darbībām	Sociālā un pilsoniskā mācību joma	Mācīšanās stila noteikšana
Pašvērtējums Karjeras izvēles plānošana	Ir izvērtēta piemērotība izvēlētajai profesijai Skolēni prot stāstījumā atklāt savus dotumus, sasniegumus, intereses un vajadzības, saītot tās ar saviem nākotnes nodomiem Skolēni pilnveidojuši sevis prezentēšanas un abstraktās domāšanas prasmes	Sociālā un pilsoniskā mācību joma Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	Sevis atklāšana
Informācija par darba tirgu un tā attīstības tendencē.	Skolēni prot sasaistīt konkrētas profesijas ar mācību priekšmetā apgūstamo Paaugstināta motivācija mācīties X priekšmetu. Skolēni prot argumentēti pamatot viedokli par mācīšanās procesā apgūtā sasaiti ar karjeras iespējām	Valodu, sociālā un pilsoniskā, kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā, dabaszinātņu, matemātikas, tehnoloģiju, veselības un fiziskās aktivitātes mācību jomas	
Savu interešu, spēju apzināšanās un sasaiste ar individuālajiem karjeras plāniem. Karjeras izvēles plānošana	Ir izvērtēta piemērotība izvēlētajai profesijai. Ir apkopota informācija atbilstoši izvēlētajai profesijai. Skolēni prot izklāstīt un vizualizēt savus sapņus par karjeras iespējām	Valodu mācību joma Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	Mans neparastais CV
Vērtības, to veidi un nozīme nākotnes dzīves ceļa mērķa izvēlē. Darba loma un izglītība kā vērtība manā dzīvē. Mūžizglītība	Izprot vērtību būtību; jēdziena "karjera" būtību un karjeras izvēles saistību ar cilvēka dzīves vērtībām. Ir izzinājuši savas vērtības un sasaistījuši tās ar saviem nākotnes mērķiem. Izprot nepārtraukta izglītošanās procesa un darba nozīmi, izglītības vērtību	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma	Nozīmīgākās vērtības manā dzīvē

Karjeras iespēju izpētes prasmes

Tēma	Sasniedzamais rezultāts	Mācību joma	Klases stunda
Profesiju daudzveidība. Profesiju pienākumi, darba devēju prasības	Ir iepazinis dažādas darbavietas, darba devēju prasības, darba pienākumus	Sasaiste ar dažādām mācību jomām.	Profesiju iedalījums
Profesiju daudzveidīgā pasaul. Informācija par darba tirgu un tā attīstības tendencēm. Vietējo ekonomiku	Skolēni prot saskatīt profesiju daudzveidību, atšķirt dažādas specialitātes vienas nozares ietvaros Izprot nodarbinātības tendences mūsu valstī un pasaulē. Apzinās profesiju mainību saistībā ar zinātnes un tehnoloģiju attīstības tendencēm	Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma Tehnoloģiju mācību joma	Profesiju pasaules pētīšana

ietekmējošās tendences	pasaulē		
Zinātnes un tehnoloģiju attīstība. Profesiju mainība un dažādība, pienākumi, darba devēju prasības. Karjeras izvēles plānošana. Individuālā karjeras plāna izveide	Skolēni prot atlasīt, strukturēt, analizēt un sintezēt informāciju. Skolēni prot analizēt savus panākumus un izvērtēt savu izaugsmi. Skolēni prot salīdzināt un novērtēt savu atbilstību darba tirgus prasībām. Ir izvērtēta piemērotība izvēlētajai profesijai. Ir apkopota informācija atbilstoši izvēlētajai profesijai	Tehnoloģiju mācību joma	Karjeras lēmuma pieņemšana
Profesiju daudzveidība un to darba saturs	Skolēni izprot dažādu profesiju saturu un darbības veidus un prot vizualizēt un strukturēt informāciju par profesiju saturu. Skolēni prot raksturot profesijā strādājošo nepieciešamās īpašības un prasmes. Skolēni prot saskatīt saikni starp profesijas saturu un mācību saturu skolā. Ir iepazītināti dažādas darbavietas, nodarbinātību un profesijas tajās, darba devēju prasības, darba pienākumus.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma Valodu mācību joma	Profesiju saturs un saikne ar mācību saturu skolā

Karjeras lēmumu pieņemšana s un īstenošanas prasmes

Tēma	Sasniedzamais rezultāts	Mācību joma	Klases stunda
Brīvais laiks un tā izmantošana Mūžizglītība Formālās un neformālās izglītības iespējas. Pašizglītošanās iespējas vietējā pilsētā/ novadā/ pagastā	Skolēni izprot hobiju un vaļasprieku saistību ar karjeras iespējām dažādās profesijās. Skolēni spēj argumentēti pamatot viedokli par brīvā laika nodarbjumu nozīmi personības pilnveidošanā un karjeras attīstībā. Apzinās formālās un neformālās izglītības sniegtās iespējas	Hobijam atbilstošu mācību priekšmetu stundās	Kā hobiju var pārvērst interesantā darbā?
Izglītības iespējas Latvijā	Zina, kur meklēt informāciju par iespējām turpināt izglītību un ar to saistītajiem studiju fondiem, stipendijām, kredītiem u.c. faktoriem Latvijā. Skolēni prot atrast informāciju par tālākās izglītības iespējām dažādos Latvijas novados, zina, kur griezties pēc palīdzības, ir paaugstinājuši digitālo prasību	Tehnoloģiju mācību joma	Tālākās izglītības iespējas Latvijā
Izglītības un darba iespējas ārvalstīs	Skolēni prot atrast informāciju par tālākās izglītības un darba iespējām ārvalstīs, zina par izglītības un darba iespējām ārpus Latvijas, zina, kur griezties pēc palīdzības, ir paaugstinājuši digitālo prasību. Ir informēti, kur meklēt ziņas par attiecīgās valsts darba likumdošanu. Izprot būtiskākos nosacījumus studijām un/vai darbam ārzemēs. Izzinātas izglītības un/vai darba iespējas pēc skolas beigšanas, iegūstot informāciju	Tehnoloģiju mācību joma	Tālākās izglītības un darba iespējas ārvalstīs

	par interesējošo profesiju/ nodarbošanās veidu un izvēloties sev vēlamo.		
Karjeras izvēles plānošana. Individuālā karjeras plāna izveide	Skolēni prot analizēt panākumus un izvērtēt savu izaugsmi.		Skolēnu un skolas direktora tikšanās, izkatot tālākos karjeras plānus (12.kl.)
Dienas režīms. Izvēles un alternatīvas individuālā dienas plāna izveidē	Skolēni izprot sabalansēta laika plānošanas un pašorganizācijas nozīm i karjeras vadībā un attīstībā. Ir pilnveidotas plānošanas prasmes un veicināta spēja uzņemties atbildību par savu plānu īstenošan.	Sociālā un pilsoniskā mācību joma Kultūras izpratnes un pašizpaušmes mākslā mācību joma Tehnoloģiju mācību joma	Mērķtiecīga un sabalansēta laika plānošana

9. un 12.klašu skolēnu nākotnes plānu izpēte

Apzinot skolēnu nākotnes plānus jānoskaidro, kāda ir viņu turpmākās karjeras izvēle, turpinot izglītoties, iegūstot profesiju vai uzsākot strādāt; kādi faktori noteikuši viņu izvēli, kāda palīdzība nepieciešama, lai viņi spētu izvēlēties sev vispiemērotāko karjeras ceļu un lai novērstu grūtības, kuras ir jauniešiem, plānojot savu nākotni. Lai izziņātu 9. un 12.klašu skolēnu nākotnes plānus, tiek izmantotas pārrunas; individuālā karjeras konsultācija; aptauja; individuālā plāna veidošana; individuālā projekta izstrāde; skolēnu zinātniski pētnieciskā darba par karjeras iespējām rakstīšana u.c.

9. klašu skolēnu nākotnes plānu apzināšana ir būtiska, lai ieteiktu viņu iecerēm piemērotākās tālākās izglītības turpināšanas iespējas, lai mācītu izvēlēties no dažādām alternatīvām un pieņemt pārdomātu karjeras lēmumu, kas ir saistīts ar ikviena jaunieša nākotnes mērķiem. Tas ir saistīts gan ar vispārējās vai profesionālās vidējās izglītības ieguvī, gan ar iecerēm pēc turpmāko izglītības iestāžu beigšanas un tālākajiem nākotnes plāniem.

Pēc 9.klases jāpieņem nozīmīgs lēmums, vai nu turpināt mācības vidusskolā, gatavojoties studijām augstākajās mācību iestādēs, vai mācīties profesionālās izglītības iestādēs, skolēni strādā pie sevis izpētes, savu vēlmju definēšanas, tālākā karjeras vadības plāna izstrādes. Projekta nedēļā „Karjeras izpēte” devīto klašu skolēni strādā pie savas karjeras izpētes – izpilda testus sev interesējošo profesionālo sfēru noteikšanai, iepazīstas ar profesionālās izglītības iespējām, veido aptaujas, ko izmanto intervējot profesiju pārstāvjus, uzlabo lietišķo rakstu prasmes (CV, motivācijas vēstule, iesniegums), tiekas ar profesiju pārstāvjiem, skatās mācību filmas par dažādām profesionālajām jomām, tiekas ar Nodarbinātības Valsts aģentūras Talsu filiāles darbiniekiem, iegūst informāciju par o mācību iestādēm, veido savu pašattīstības plānu, prezentē savu darbu. Šajā projektā iesaistās klašu audzinātāji, latviešu valodas, angļu valodas, informātikas, sociālo zinību un karjeras pedagogs. Skolēni prezentē savus izpētes rezultātus. Notiek individuāla skolēna un viņa vecāku saruna pie skolas direktora, lai pārrunātu skolēna karjeras lēmumu.

Arī 12.klašu skolēnu nākotnes nodomu izziņāšana ir būtiska, lai jauniešiem sniegtu savlaicīgu, mērķtiecīgu, sistēmisku un sistemātisku karjeras attīstības atbalstu, lai tas būtu pēc iespējas individuāls un veicinātu viņu pašnoteikšanās procesu, kas tāpat kā pamatizglītības posmā ir saistīts ar pašizziņu, karjeras iespēju izziņāšanu un darba vides iepazīšanu, kā arī ar nākotnes plānošanu un lēmumu pieņemšanu un aizsākams jau 10., 11.klasē. Pedagogs karjeras konsultants sadarbībā ar skolas pedagogiem un atbalsta personālu, izvēloties daudzveidīgas skolēnu nākotnes

plānu izpētes metodes, seko līdzī jauniešu karjeras nodomiem attiecīgi no 7. līdz 9.klasei un no 10. līdz 12.klasei, mācot, kā mērķtiecīgi veidot savus nākotnes plānus atbilstoši savām spējām, interesēm un vajadzībām, kā arī iespējām darba tirgū mainīgajos sociāli ekonomiskajos apstākļos. Arī 12.klases skolēni dodas pārrunāt savu karjeras lēmumu pie skolas direktora.

Karjeras vadības prasmes mācību priekšmetos 7.-9.klasē

Priekšmets	Kompetence	Karjeras vadības prasmes
Latviešu valoda	Attīsta komunikatīvo kompetenci	Mērķtiecīgi izmanto verbālos un neverbālos saziņas līdzekļus, orientējas dažādās saziņas situācijās, plāno, veido un koriģē savu runu un uzvedību atbilstoši saziņas situācijai, izsaka savu viedokli un argumentē to; ievēro saziņā runas etiķetes normas un uzvedības normas; vērtē savu un citu izteikumu atbilstību saziņas situācijai; kritiski uztver dzirdēto tekstu; ievēro klausītāja kultūru un vērtē savu klausīšanās kvalitāti, kritiski vērtē tekstā ietverto informāciju un izmanto to savā darbībā.
Svešvaloda	Valodas un komunikatīvā kompetence	Sameklē konkrētu informāciju dažādu stilu un žanru tekstos, pamato un paskaidro savus uzskatus un nodomus.
	Sociokultūras kompetence	Veido un uztur kontaktus ar vienaudžiem un pieaugušajiem, pieņem viedokļu daudzveidību; ar cieņu izturas pret citām tautām un valodām
Matemātika	Matemātiskā instrumentārija izveidē	Risina praktiskus uzdevumus, kas saistīti ar sadzīves, dabaszinātņu, vides un veselības jautājumiem.
	Matemātikas lietojums dabas un sabiedrības procesu analīzē	Formulē jautājumus par nepieciešamajiem datiem, apsverot, kādi secinājumi no tiem tiks izdarīti un kāda statistiskā analīze nepieciešama
Informātika	Zināšanas par informācijas un komunikācijas tehnoloģiju attīstības tempiem un pamatjēdzieniem	Prot nosaukt uzdevumus, kurus efektīvāk var veikt dators un kurus - cilvēks
	Praktiskais un pētniecības darbs	Prot atvērt, aizvērt, minimizēt, maksimizēt, atjaunot logu, mainīt tā izmērus un pārvietoties starp atvērtiem logiem; zina par datu organizāciju atmiņas ierīcēs; prot atšķirt populārāko lietotņu izveidoto datņu tipus un to ikonas, prot veikt vienkāršu datu atlasīšanu; prot nosaukt prezentācijas līdzekļu izmantošanas iespējas, zina, ka informācijas prezentēšana ir katra projekta loģisks noslēgums, un prot nosaukt populārākās prezentāciju lietotnes, demonstrēt izveidoto prezentāciju, ņemot vērā tās mērķus. Prot piekļūt konkrētām tīmekļa vietām, veikt datņu lejupielādi; dublēt, saglabāt un izdrukāt atrasto informāciju, prot veikt nepieciešamās informācijas meklēšanu; novērtēt internetā atrodamās informācijas glabāšanās ilgumu un tās ticamību; strādāt ar e-pasta ziņojumiem
	Datorlietošanas ētiskie un tiesiskie aspekti savai un citu drošībai	Saprot, ka interneta pakalpojumu izmantošana ne tikai dod iespēju iegūt nepieciešamo informāciju un komunicēt ar apkārtējo pasauli, bet var apdraudēt šo pakalpojumu izmantotājus, un zina, kā rīkoties, lai aizsargātos no apdraudējumiem
Bioloģija	Zināšanas un izpratne par bioloģiskajām sistēmām un procesiem	Izprot sabalansētu uztura un veselīga dzīvesveida nozīmi cilvēka dzīvē
	Pētniecības darba pamati bioloģijā	Iegūst informāciju uzzīņu avotos, specifiskos informācijas avotos; izvēlas nepieciešamos informācijas avotus un iegūšanas paņēmienus atbilstoši veicamajam uzdevumam; prot salīdzināt dažādos avotos iegūto informāciju; apkopo un saglabā iegūto informāciju, formulē hipotēzes, kuras pārbauda, veicot vienkāršus eksperimentus

	Bioloģija un ilgtspējīga attīstība	Ir ieguvis izpratni par profesijām, kurās nepieciešamas bioloģijas zināšanas, piedaloties mācību ekskursijās, tiekoties ar dažādu profesiju pārstāvjiem; apzinās bioloģijas zināšanu un prasmju nepieciešamību ikdienas dzīvē, veselības saglabāšanā un izglītības turpināšanā
Fizika	Pētniecības darba pamatu apguve	Iegūst informāciju uzziņu literatūras, specifiskos informācijas avotos, izmanto mūsdienīgas informācijas tehnoloģijas informācijas ieguvei atbilstoši veicamajam uzdevumam; apkopo iegūto informāciju, novērtē iegūtās informācijas ticamību
	Fizika un ilgtspējīga attīstība	Zina profesijas, kas saistītas ar fiziku, iegūst mācīšanās pieredzi, kas nepieciešama vidējās izglītības iegūšanai; izprot fizikas zināšanu un prasmju nepieciešamību izglītības turpināšanai; izmanto zinātniskos pierādījumus, izsaka pieņēmumus, pamatojumus un secinājumus
Ķīmija	Pētniecības darba pamati ķīmijā	Izmanto mūsdienīgas informācijas tehnoloģijas informācijas ieguvei; izvēlas nepieciešamos informācijas avotus un informācijas iegūšanas paņēmienus atbilstoši veicamajam uzdevumam; novērtē informācijas ticamību; strādā individuāli un grupā, uzņemoties dažādus pienākumus; izskaidro iegūtos datus, izdara secinājumus un izsaka prognozes tālākai iegūto rezultātu izmantošanai; iepazīstina citus ar iegūtajiem rezultātiem, piedalās diskusijās, aizstāv un argumentē savu viedokli, lietojot ķīmijas terminus
	Ķīmija un ilgtspējīga attīstība	Zina Latvijā svarīgākās ķīmiskās rūpniecības nozares, tajās izmantojamās izejvielas un produkciju; gūst pieredzi kopējos projektos, kas saistīti ar vides kvalitātes saglabāšanu un uzlabošanu, zina profesijas, kas saistītas ar ķīmiju; iegūst informāciju par profesijām, kas saistītas ar ķīmiju, tai skaitā, apmeklējot ķīmiskās rūpnīcas, zinātniskās pētniecības laboratorijas; apzinās ķīmijas zināšanu un prasmju nepieciešamību izglītības turpināšanai
Ģeogrāfija	Zināšanas un izpratne par Zemes dabas sistēmām, dabas procesiem un parādībām	Salīdzina un vērtē klimata ietekmi uz cilvēku un dažādu saimnieciskās darbības veidu attīstību, raksturo dabas ainavu ģeogrāfisko izvietojumu Latvijā, spēj tās atpazīt dabā, novērtējot ekotūrisma attīstības iespējas
	Izpratne par sociālo un ekonomisko procesu veidošanos pasaules reģionos, valstīs	Raksturo iedzīvotāju dzīves tradīcijas, nodarbošanos un darba apstākļu dažādību bagātājās un nabadzīgajās zemēs; spēj to salīdzināt, analizējot dažādus informācijas avotus; raksturo savas apdzīvotās vietas cilvēku sadzīvi un saimnieciskās darbības veidus un salīdzina to ar citiem Latvijas reģioniem
	pētniecības darba prasmes ģeogrāfijā	Apsver un izvēlas, kādus informācijas avotus izmantot - mācību literatūru, kartogrāfiskos izdevumus, tabulas, diagrammas, kartogrammas u.c.
	Izpratne par cilvēku saimnieciskās darbības dēļ radītajām pārmaiņām dabā	Izprot dabas katastrofu ietekmi uz cilvēka dzīves apstākļiem un valsts saimniecības attīstību noteiktos pasaules reģionos; prot to analizēt un novērtēt
Literatūra	Literatūra - kultūras sastāvdaļa	Informācijas ieguvei mērķtiecīgi izvēlas un izmanto dažādus tradicionālos, elektroniskos un audiovizuālos informācijas ieguves avotus; pauž attieksmi pret literāro darbu kā dzīves īstenības atspoguļotāju
Mūzika	Mūzikas uztvere un radošā darbība	Dzied grupās klasē, sacer pavadījumu, muzicēšanā iesaistot visus dalībniekus; zina ievērojamākos mūsdienu Latvijas solistus, diriģentus un mūziķu kolektīvus, zina nozīmīgākos džeza, populārās un rok mūzikas virzienus; var nosaukt Latvijā nozīmīgākos izpildītājmāksliniekus; spēj argumentēti paust savu viedokli par dažādu veidu mūziku
Vizuālā māksla	Mākslas uztvere un radošā darbība	Zina daudzveidīgas mākslas nozares, prot tās raksturot, analizēt un interpretēt mākslas darbus, izteikt savu viedokli par

		mākslas darba saturu, diskutēt un toleranti uz klausīt atšķirīgus viedokļus; zina nozīmīgākās mākslas darbu krātuves Latvijā un pasaulē
Pasaules vēsture	Pagātnes pētīšanas un interpretēšanas īpatnības	Izprot, ka ne visi vēsturiskās informācijas resursi, ir uzticami; izprot, ka visi cēloņi un sekas nav vienādi nozīmīgi; lieto zināšanas par pagātņi, lai izprastu tagadni un spriestu par sabiedrības nākotni
	Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās	Izprot, ka cilvēku atmiņas un vērtējumi par vienu un to pašu notikumu var būt atšķirīgi
Latvijas vēsture	Sevis kā vēstures procesa dalībnieka apzināšanās	Izprot, ka jebkuram cilvēkam ar savu darbību ir un būs iespēja atbilstoši savām spējām ietekmēt vēstures gaitu
Sociālās zinības	Gatavība sociāli atbildīgai nostājai	Spēj piedalīties diskusijā par eksistenciāli nozīmīgiem jautājumiem; spēj izvērtēt savu rīcību, izmantojot ētisku argumentāciju, ja nepieciešams, atzīt savas kļūdas un aizspriedumus un mainīties; ir iecietīgs pret atšķirīgo (izņemot gadījumus, ja tiek aizskarta personības un sabiedrības drošība); zina un praksē izmanto pilsoniskās līdzdalības iespējas skolas, pašvaldības un valsts mēroga norisēs; novērtē ģimenes nozīmi personības tapšanā un socializācijā; zvēles situācijā, balstoties uz ekonomiskiem apsvērumiem un ievērojot godīguma, taisnīguma un cilvēkmīlestības principus, izvērtē vairākas alternatīvas, prognozē pieņemtā lēmuma īstenošanas sekas un pieņem lēmumu darbībai; apzinās darba vērtību; plāno savu profesionālās darbības jomu, izvērtējot savas spējas, intereses un sabiedrības vajadzības; izprot e-pakalpojumu būtību un zina, kur meklēt informāciju
	Sociālpolitisko un ekonomisko norišu un personības attīstības pētīšana un interpretēšana	Spēj pieņemt kompromisu kopīgo mācību un sociālo mērķu sasniegšanai; mācību un sociālo mērķu sasniegšanai sniedz atbalstu citiem grupas biedriem; pārvalda savas emocijas saskarsmē un sadarbībā; pieņem un ciena citus grupas biedrus; sadarbojas ar citiem; prot kopā ar grupas biedriem formulēt mācību sasniegumu kritērijus un vērtēt savu un citu skolēnu veikumu
	Izpratne par cilvēka un sabiedrības attīstības norisēm un likumsakarībām	Ir apguvis lietīšķās saskarsmes pamatus, izprot pozitīvu savstarpējo attiecību veidošanas principus; zina saimnieciskās darbības veidus un principus, cilvēku ekonomiskās vēlmes un vajadzības, pieprasījuma un piedāvājuma likumsakarības, cenu veidošanās principus, ražošanas faktorus, komercdarbības veidus un finansēšanas avotus, valsts ekonomiskās sistēmas; zina, kas ir komercdarbība, un prot to raksturot; zina, kas ir darba tirgus un kādas ir iespējas tajā iesaistīties; zina, kas ir bezdarbs, tā veidus un zina, kādas ir valsts sociālās garantijas; raksturo ģimenes nozīmi personības tapšanā un socializācijā; prot izskaidrot un argumentēti pierādīt, ka profesionālās darbības izvēle ir viens no faktoriem, kas nosaka cilvēka vietu sabiedrībā
Mājturība un tehnoloģijas	Zināšanas un izpratne par cilvēka dzīvesvidi	Zina, kā plānot, organizēt un vadīt mājas uzkopšanas, labiekārtošanas darbus; izprot remontdarbu nepieciešamību; spēj praktiski iesaistīties procesa norisē; zina apģērba izvēles kritērijus; prot novērtēt ēdiena kvalitāti un izteikt priekšlikumus uzlabošanai, plānot tematisku maltīti, pagatavot ēdienu atbilstoši receptei, noformēt un pasniegt to
	Tehnoloģiju praktiska un radoša lietošana cilvēka dzīvesvides uzlabošanai	Prot veikt tradicionālo tekstiltehniku - adīšanas, tamborēšanas, aušanas, šūšanas, izšūšanas, auduma apdrukāšanas, apgleznošanas - un citu tehnoloģiju vai prot racionālā secībā kvalitatīvi veikt dažādu cieto materiālu apstrādes operācijas - ēvelēšanu, virpošanu, detaļu savienošanu, virsmas apstrādi, strādājot ar rokas un elektromehāniskajiem instrumentiem, darbmašīnām, pie darbgaļiem un iekārtām; prot veikt vienkāršus koka vai metāla detaļu remontdarbus

	Savu iespēju apzināšanās dzīvesvides pilnveidošanai	Saskata un novērtē cilvēka darbu un tā rezultātu - tapušās lietas, iegūtos resursus; apzinās to ekonomiskas izmantošanas nepieciešamību, lai saglabātu vidi un taupītu finanšu resursus; ar cieņu izturas pret savu un citu veikumu
Sports	Sabiedriskajai un personiskajai dzīvei nepieciešamās pamatprasmes	Izvērtē godīgas spēles principu un darbojas sporta spēlēs bez tiesneša

10.-12.klase

Priekšmets	Kompetence	Karjeras vadības prasmes
Latviešu valoda	Komunikatīvā un valodas kompetence	Izprot saziņas situāciju, prot tajā iesaistīties, pamatot savu viedokli, izmantojot dažādus argumentācijas paņēmienus; prot rakstīt dažādu žanru tekstus, dzīvesgaitas aprakstu (CV), darījumu vēstules, vērtē un pilnveido savas runas prasmes
Svešvaloda	Komunikatīvā un valodas kompetence	Izmanto jaunākās informācijas tehnoloģijas, spēj piedalīties dažādu veidu sarunās, korekti pauž un argumentē savu viedokli un attieksmi runā un rakstos atbilstoši situācijai, secīgi un loģiski prezentē daudzpusīgu informāciju dažādām mērķauditorijām
	Sociokultūras kompetence	Izprot valodas lomu un funkcijas mūsdienu sabiedrībā, ievēro saziņas normas daudz kultūru sabiedrībā
Matemātika	Pētnieciskā darbība	Izvērtē iegūtos rezultātus, to ticamību un atbilstību kontekstam, novērtē izvēlēto problēmas risinājumu, iesaka uzlabojumus, piedāvā citu risinājumu, izmanto informācijas tehnoloģijas informācijas apkopošanai, sakārtošanai, pārveidošanai un aprēķiniem
	Cilvēka, sabiedrības un vides mijiedarbības matemātiskie aspekti	Novērtē matemātikas iespējas sabiedrībai nozīmīgu praktisku problēmu risināšanā, apzinās matemātikas zināšanu un prasmju nozīmi ikdienas dzīvē, apgūstot dabas un sociālās zinātnes, tālākizglītībā un turpmākajā profesionālajā darbībā
Informātika	Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pamatjēdzieni	Zina, kas ir datorikas nozare, un prot aprakstoši raksturot tās virzienus – datorzinātņi, datorinženieriju, programminženieriju, informācijas tehnoloģiju, informācijas sistēmas
	Praktiskā un pētnieciskā darbība	Zina prezentācijas līdzekļu izmantošanas iespējas, prot veidot, formatēt un modificēt prezentācijas, lietot dažādus slīdu demonstrēšanas efektus
	Datorlietošanas ētiskie un tiesiskie aspekti savai un citu drošībai	Izprot, kas ir elektroniskais paraksts, un prot to lietot
Programmēšanas pamati	Praktiskā un pētnieciskā darbība	Zina programmēšanas valodu iedalījumu, prot nosaukt populārākās programmēšanas valodas, ievēro komunikēšanās, informācijas izmantošanas un publicēšanas etiķeti, ētiskās un juridiskās normas
Veselības mācība	Indivīds un sabiedrība	Veido savu pašvērtējumu, pamatojoties uz savu vērtību, prasmju, spēju, rakstura un vajadzību izpēti; spēj diskutēt par šādiem jēdzieniem: garīgums, garīga pilnveidošanās, garīgā veselība, analizē pieredzi par kognitīvo faktoru ietekmi uz cilvēka spēju pārvarēt nepatīkamas emocijas un stresu, apzinās saskarsmes un efektīvas komunikācijas prasmju nozīmi veselībai labvēlīgas uzvedības īstenošanā, atpazīst un zina, kā rīkoties psiholoģiska spiediena un manipulāciju gadījumos.
Fizika	Pētnieciskā darbība	Saskata un formulē risināmo/pētāmo problēmu un hipotēzi, izvērtējot informāciju no dažādiem avotiem, veic novērojumus un mērījumus individuāli vai grupā, lieto tehniskās ierīces un fizikas laboratorijas piederumus, precīzi ievēro to lietošanas noteikumus, uzskatāmi un korekti reģistrē iegūtos datus, veido detalizētu eksperimenta aprakstu,

		lieto informācijas tehnoloģijas fizikālo procesu vizualizēšanai un datu ieguvei, izskaidro iegūtos rezultātus, salīdzinot tos ar informāciju no dažādiem avotiem, un novērtē to ticamību, analizējot iespējamās kļūdu cēloņus, ierobežojumus un ietekmi uz rezultātiem, izdara secinājumus, pamatojoties uz problēmas risinājumā vai eksperimentā iegūtajiem datiem, atbilstīgi izvirzītajai hipotēzei, formulē un argumentē viedokli par fizikāliem procesiem, pamatojoties uz faktiem, likumsakarībām, sava vai grupas darba rezultātiem, ciena citu viedokli; iepazīstina citus ar saviem vai grupas darba rezultātiem, izmantojot dažādas informācijas tehnoloģijas
Ķīmija	Pētnieciskā darbība	Plāno problēmas risinājumu un (vai) eksperimenta gaitu un izvēlas atbilstošas un drošas darba metodes, uzskatāmi un precīzi reģistrē novērojumus un mērījumus iegūtos datus, veido detalizētu eksperimenta/pētījuma aprakstu, lieto informācijas tehnoloģijas (IT) datu ieguvē un reģistrēšanā, veic aprēķinus un parāda aprēķinu gaitu, izmantojot fizikālo lielumu apzīmējumus, atbilstošas mērvienības, vispārīgās formulas, ķīmiskās analīzes datus, ķīmisko un termokīmisko reakciju vienādojumus, ķīmisko pārvērtību stehiometriskās shēmas un ķīmijas pamatlikumus, formulē secinājumus, pamatojoties uz problēmas risinājumā vai eksperimentā iegūtajiem datiem (pierādījumiem), atbilstīgi izvirzītajai hipotēzei, skaidrojot iegūtos rezultātus, novērtē izvēlēto problēmas risinājumu (eksperimenta/pētījuma metodi) un iesaka uzlabojumus vai piedāvā citus risinājuma veidus, formulē un argumentē viedokli, pamatojoties uz likumsakarībām, faktiem, darba rezultātiem, ciena citu Viedokli, iepazīstina citus ar saviem vai grupas darba rezultātiem, izmantojot informācijas tehnoloģijas (IT) un dažādus uzskates līdzekļus, novērtē ķīmijas zināšanu un prasmju nozīmi indivīda ikdienas dzīvē, izglītības turpināšanā un turpmākajā profesionālajā darbībā
Bioloģija	Pētnieciskā darbība	Formulē un argumentē viedokli par dzīvības procesiem, pamatojoties uz faktiem, likumsakarībām, sava vai grupas darba rezultātiem, ciena citu viedokli, iepazīstina ar saviem vai grupas darba rezultātiem, izmantojot dažādus uzskates līdzekļus un informācijas tehnoloģijas (IT)
	Cilvēka, sabiedrības un vides mijiedarbības bioloģiskie aspekti	Analizē galvenos bioloģijas nozares sasniegumus, to lomu sabiedrības attīstībā, ņemot vērā dažādu faktoru (sociālo, ētisko, ekonomisko, vides) ietekmi un minot piemērus par ievērojamu pasaules un Latvijas zinātnieku lomu bioloģijas attīstībā, ir iepazinis galvenās bioloģijas apakšnozares, to pētījumu virzienus un novērtē dažādu zinātņu nozaru sadarbības nozīmi bioloģijas attīstībā; novērtē bioloģijas zināšanu un prasmju nozīmi ikdienas dzīvē, tālākizglītībā un turpmākajā profesionālajā darbībā
Ekonomika	Indivīds un sabiedrība	Izprot ekonomikas būtību, pētāmos jautājumus, tās vietu un nozīmi citu sociālo zinātņu vidū un uzņēmējspēju veidošanā, izprot, kā darbojas darba tirgus, kas ir darbaspēks (ekonomiski aktīvie iedzīvotāji) un nodarbinātība, zina darba veidus, darbinieku kvalifikāciju, darba apstākļus, izaugsmes iespējas un pamatprasības, lai iesaistītos darba tirgū, izprot, kas ir bezdarbs un bezdarba formas, un prot rast risinājumu bezdarba situācijā, izprot sociālā dialoga un arodbiedrību nozīmi darba tirgū, prot veidot personisko budžetu, plānot izdevumus un izdarīt izvēli tirgū, zina patērētāju tiesības un prot rīkoties atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kārtībai, zina, kas ir darba devējs, darba ņēmējs un pašnodarbinātais, izprot viņu

		lomu ražošanā un ienākumu veidošanās principus, izprot darba algu formas un prot aprēķināt neto darba algu
	Kultūrvide laikā un telpā	Analizē un raksturo Latvijas ekonomisko sistēmu, izprot, kas ir uzņēmējdarbība un komercdarbība, izprot tirgzinības lomu uzņēmējdarbībā un zina tās pamatelementus, izprot starptautiskos ekonomiskos sakarus, eksporta un importa nozīmi uzņēmējdarbībā
	Darbība	Izprot ierobežotības problēmu un spēj pieņemt efektīvu lēmumu, kas pamatots uz alternatīvu izvērtēšanu, analizē izvēles iespēju – kļūt par darba devēju vai darba ņēmēju – un ir gatavs iesaistīties darba tirgū vienā no šīm lomām, apzinoties savas tiesības un pienākumus, pieņem lēmumu un uzņemas atbildību par savu izvēli dažādās saimnieciskās situācijās, apzinās ekonomikas izzināšanas nepieciešamību mūžizglītībā.

Izmantotā literatūra un avoti

- Lemešonoka, I. (2014). *Skolēnu profesionālā orientācija un karjeras izglītība*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola, 448.- 459. lpp., ISBN 978-9984-44-140-5.
- Lemešonoka, I. (2015). *Karjeras izglītības metodiskais pamats skolēna karjeras vadības prasmju apguvē*. Starptautiski recenzēts zinātnisko rakstu krājums. Rīga: Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija, 74.-83.lpp., ISBN 978-9934-503-38-2. 24.
- Lemešonoka, I. (2017). *Skolēna karjeras vadības prasmju veidošanās vispārīzglītojošās skolas pedagoģiskajā procesā*. Promocijas darbs. Rīga: Latvijas Universitāte.
- Valsts izglītības attīstības aģentūra. (2017). *Karjeras vadības prasmes mācību priekšmetu standartu saturā*. Rīga.
- Tīsa, M. (2019). *Talsu 2.vidusskolas, novada uzņēmumu, valsts un pašvaldības iestāžu sadarbība skolēnu iepazīstināšanā ar profesiju pasauli*. Maģistra darbs. Liepāja: Liepājas Universitāte
- Valsts izglītības attīstības aģentūra. (2018). *Karjeras attīstības atbalsta pasākumu plāna paraugs vispārējās vidējās izglītības iestādēm*. Rīga.